

student

VERKSAMHETSFÖRLAGD UTBILDNING

Vårdförbundet Students VFU-ranking 2017

2017-06-01
Jonas Vallgård

Innehåll

Förord	3
1 Vårdförbundet Students förslag till förbättringar av den verksamhetsförlagda utbildningen	4
2 Vårdförbundet Students VFU-ranking 2017	6
3 Vad tycker studenterna om sin VFU?	8
3.1 Studenterna mindre nöjda med stödet från universitet och högskola	8
3.2 Bra stöd från handledarna	9
3.3 Rättvisa och objektiva bedömningar av VFU	11
3.4 Bra bemötandet från medarbetarna på arbetsplatserna	12
3.5 De flesta fick möjlighet att tillämpa sina teoretiska kunskaper	13
3.6 Större brister i möjligheten till daglig reflektion tillsammans med handledare	14
3.7 VFU bidrar till ny teoretisk kunskap	15
3.8 Fyra av tio studenter har övervägt att byta yrke	16
3.9 Avdelningar som i huvudsak drivs av studenter	18
3.10 Hälften av studenterna har under minst en VFU-placering haft en daglig pendlingstid på över två timmar	20
3.11 Att kombinera dagspass och kvällspass	22
4 Så här vill studenterna förbättra VFU	24
4.1 Förbättra informationen mellan universitet, VFU och studenterna	24
4.2 Kontinuerlig utvärdering av VFU-platserna och att åtgärder vidtas när de inte håller tillräckligt hög kvalitet	24
4.3 Alla handledare måste få rätt förutsättningar	25
4.4 Bättre ekonomiska villkor för studenterna	25
4.5 Mer verksamhetsförlagd utbildning	25
5 Metod	26

Förord

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är en central del av utbildningen till sjuksköterska, biomedicinsk analytiker och röntgensjuksköterska. VFU utgörs av kurser inom både psykiatri och somatisk vård och ger studenten kunskaper inom primärvård och slutenvård, såväl som äldreomsorg och barnsjukvård.

Verksamhetsförlagd utbildning är en av många grundläggande stenar i att utveckla yrkeskompetensen och det interprofessionella samarbetet. Under handledning ska studenterna få praktisk färdighetsträning och möjlighet att tillämpa sina teoretiska kunskaper inom något av sina huvudområden:

- Omvårdnadsvetenskap,
- Vårdvetenskap,
- Biomedicinsk laborietvetenskap,
- Radiografi.

För andra året i rad genomför Vårdförbundet Student en VFU undersökning bland medlemmarna. Vi i styrelsen vill på så sätt fortsätta arbetet att tillsammans med lärosätena diskutera och utveckla både den universitetsförlagda, som den verksamhetsförlagda utbildningen för de olika professionerna. I samma anda hoppas vi rapporten kan inspirera till samarbete och erfarenhetsutbyte mellan lärosätena, vilket i förlängningen ska leda fram till nytänkande och en allt bättre praktik för alla studenter.

En diskussion bland studenterna, som vi uppmärksammat särskilt under året, har varit den om studenternas arbetsvillkor och ersättning under den verksamhetsförlagda utbildningen. Vårdförbundet Student har därför valt att i årets undersökning ta med frågor som just uppmärksammar detta område. När det är dags för nästa enkät vill vi i styrelsen därför se att studenterna har bra arbetsvillkor som gör att de på bästa sätt kan tillgodogöra sig sin praktik. Vi vill också se att alla studenter, oavsett studieort, får likvärdiga ersättningar för de extra kostnader som kan uppkomma när VFU förläggs på långt avstånd från hemmet.

Till sist, ett stort tack till alla som deltagit i undersökningen!

Viviana Lundberg

Ordförande, Vårdförbundet Student.

1 Vårdförbundet Students förslag till förbättringar av den verksamhetsförlagda utbildningen

Vårdförbundet Students syfte med undersökningen är att kartlägga studenternas upplevelser av den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) både vad det gäller innehåll och genomförande. Vi vill också att rapporten ska kunna fungera som ett bra underlag för fortsatta diskussioner med universitet och högskolor kring vikten av den verksamhetsförlagda utbildning och dess villkor. Slutligen vill vi ge förslag till förbättringar och därigenom bidra till en höjning av utbildningskvalitén för Vårdförbundets professioner.

Årets resultat speglar till stor del förra årets undersökning. Det innebär att de allra flesta studenter generellt är mycket nöjda med sin VFU. De fick både ny teoretisk kunskap och att de fick möjlighet att praktiskt tillämpa sina förvärvade akademiska kunskaper. Bemötandet från medarbetarna på arbetsplatsen har också för de flesta varit en bra upplevelse och deras insats har oftast fått en objektiv och rättvis bedömning. Något färre är dock i år nöjda med stödet från sitt universitet under praktikperioden. Tiden till daglig reflektion med sin handledare, som redan i fjol uppfattades som bristfällig, tenderar också att ha försämrats. En bra handledare framtonar samtidigt i undersökningen som en nyckel till en bra VFU upplevelse.

Vårdförbundet Student vill därför se att följande sju punkter prioriteras:

- Alla handledare ska genomgå en obligatorisk handledarutbildning.
- Villkoren för att handleda studenterna förbättras. Handledarna behöver generellt få mer tid avsatt, men också bättre stöd och förståelse för sin roll från arbetsgivare och kollegor.
- En ökad samverkan mellan universitet, högskolor och klinisk verksamhet genom fler kombinationstjänster. Det vill säga personer som är verksamma både på universiteten och i vårdverksamheten.
- Att vi utvecklar teamarbetet genom att öka integrationen av interprofessionellt lärande under hela utbildningen.
- Anpassa schemaläggningen under VFU så att det finns tid för vila och återhämtning samt utrymme att genomföra obligatoriska studieuppgifter.

- Studenterna får rätt till ersättning för ökade rese- och boendekostnader under VFU.
- Att den verksamhetsförlagda utbildningen följer trenden mot en mer nära vård, till exempel genom att fler kliniska placeringar förläggs till primärvård och kommunal hälso- och sjukvård.

2 Vårdförbundet Students VFU-ranking 2017

Rankingen av årets VFU-placeringar baseras - likt förra året - på frågan: ”*Vilket sammanfattande betyg vill du ge dina VFU-placeringar*”. 719 studentmedlemmar i Vårdförbundet spridda på 25 olika universitet och högskolor besvarade frågan.

Generellt fick VFU-placeringarna även i år ett bra betyg. Poängmedelvärdet för alla studieorter var 4,39 på en skala från 1-6. Där sex var högsta betyg. Dock innebär det ett lägre poängsnitt än förra årets 4,58.

Högskolan i Halmstad är det lärosäte som under 2016-2017, enligt studenternas omdömen, genomgående haft de bästa VFU-placeringarna.

Andra VFU-platser som i snitt fått särskilt gott betyg är de som är knutna till Blekinge tekniska högskola, Högskolan Dalarna, Sophiahemmets högskola och Umeå universitet. Se tabell nedan.

Resultat VFU-ranking 2017

Universitet eller Högskola	Placering 2017	2016	Poängsnitt 2017
Högskolan i Halmstad	1	3	4,73
Blekinge tekniska högskola	2	2	4,67
Högskolan Dalarna	3	1	4,58
Sophiahemmets högskola	4	16	4,57
Umeå universitet	5	14	4,56
Högskolan Kristianstad	6	11	4,55
Karolinska institutet	6	12	4,55
Röda korsets högskola	6	23	4,55
Göteborgs universitet	6	25	4,55
Malmö högskola	6	5	4,55
Linköpings universitet	11	4	4,54
Örebro universitet	12	18	4,51
Linnéuniversitetet	13	13	4,5
Högskolan i Borås	13	7	4,5
Jönköping University	15	9	4,48
Lunds universitet	15	8	4,48
Karlstad universitet	17	6	4,33
Högskolan Väst	18	10	4,29
Uppsala universitet	18	24	4,29
Ersta Sköndals högskola	20	19	4,19
Högskolan i Skövde	21	15	4,11
Högskolan i Gävle	22	22	4
Mittuniversitetet	23	21	3,93
Mälardalens högskola	24	17	3,9
Luleå tekniska universitet	25	20	3,72

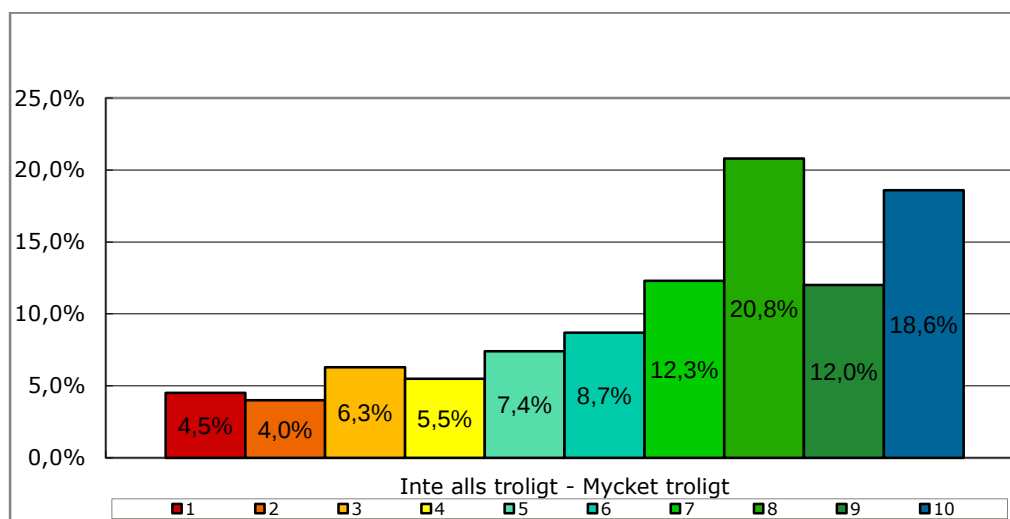
Vi kan särskilt notera att det i år varit riktigt jämnt i poängsnittet mellan plats tre och elva. Vidare finner vi några universitet som klättrat rejält i tabellen i jämförelse med förra året, exempelvis Röda korsets högskola och Göteborgs universitet som båda förra året återfanns i botten, men som i år avancerat till övre halvan.

På den nedre halvan hittar vi fem lärosäten där studenterna uppenbart ser en utvecklingspotential i VFU utbudet. Det gäller Högskolan i Skövde, Högskolan i Gävle, Mittuniversitet, Mälardalens högskola, och Luleå tekniska universitet. Faktum är att de fem i år fått ett lägre poängsnitt än något lärosäte fick 2016.

Hur troligt är det att du skulle rekommendera ditt universitet eller din högskola till kommande studenter?

Undersökningen avslutades med att studenterna även fick göra en helhetsbedömning av sin utbildning, genom att ta ställning till i vilken utsträckning man kunde tänka sig rekommendera lärosätet till kommande studenter.¹

Generellt är det cirka 31 procent² av studenterna som med största sannolikhet skulle rekommendera sitt universitet till framtida studenter (poäng 9-10). Cirka 33 procent framstår som mer neutrala (7-8), medan resterande 36 procent får anses vara negativa eller skeptiska till en rekommendation av lärosätet (1-6). Se tabell nedan.

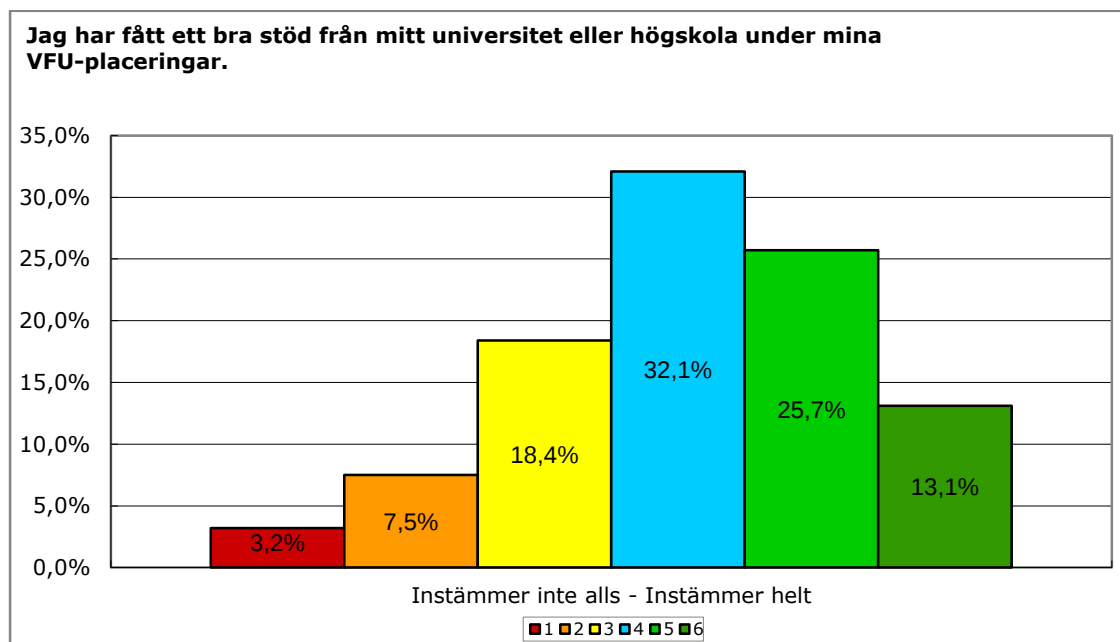
De universitet och högskolor där studenterna i *snitt* är mest positiva till att rekommendera sin studieupplevelse är Sophiahemmets högskola, Högskolan i Kristianstad, Linköpings universitet, Linneuniversitetet, samt Karolinska institutet och Högskolan i Halmstad.

¹ Läs mer om skalan i avsnittet metod.

² Motsvarande resultat 2016; Positiva: 30 procent, Neutrala: 39 procent, Negativa: 30 procent.

3 Vad tycker studenterna om sin VFU?

3.1 Studenterna mindre nöjda med stödet från universitet och högskola

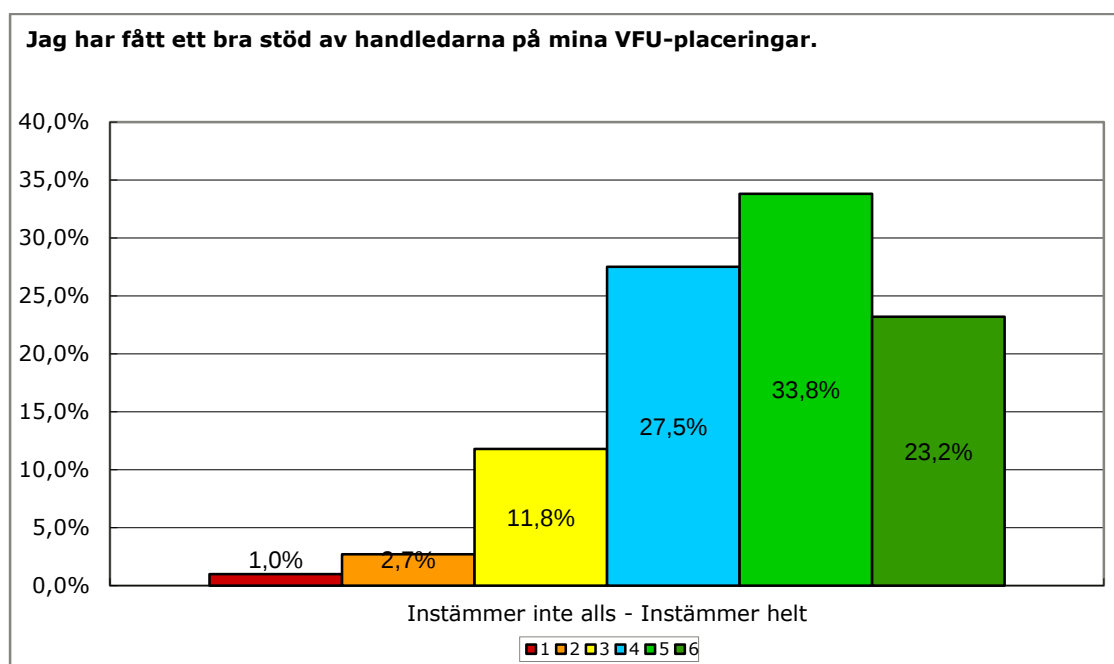
Även om de flesta studenter är relativt nöjda med stödet från universitet och högskola under VFU-placeringarna, så har nöjdheten minskat i jämförelse med 2016. Då var det drygt hälften av studenterna som tyckte att de har fått ett bra stöd. Nu är den andelen cirka 40 procent (gröna staplarna). De studenter som inte alls tycker sig fått ett bra stöd har också ökat till över 10 procent (röd & orange).

Ser vi till studenternas kommentarer så lyfts engagerade lärare som är intresserade och tillgängliga som positivt. De negativa kommentarerna handlar ofta om samtidiga studieuppgifter och dålig framförhållning:

”Bara det att vi inte fått besked om vart vi placerats förrän runt 3-4 veckor innan VFU start sänker betyget rejält.”

”Det som har varit otydligt är de uppgifter vi har haft under VFU:n och ofta väldigt kort framförhållning om var man blivit placerad samt hur schemat kommer att se ut (ibland mindre än en veckas framförhållning).”

3.2 Bra stöd från handledarna

När det gäller stöd från handledare under VFU-placeringarna instämmer över hälften (57 procent) i att stödet har varit bra, vilket är 1 procentenhet högre än 2016. Det är också färre som är riktigt missnöjda. Knappt 4 procent av studenterna tycker inte alls att stödet har varit bra (motsvarande siffra var 6 procent 2016). Män är generellt något mer nöjda med stödet än kvinnor.

I de öppna kommentarerna lyfter också många studenter fram ett bra stöd från engagerade handledare. Flera kan dock även ge minst något exempel på ointresserade handledare eller ostrukturerad handledning. De ser också hur hög arbetsbelastning eller dålig arbetsmiljö för handledarna negativt inverkar på handledningen:

”Det har varierat mycket! Från att handledaren varit [nyexaminerad] och inte vetat om att hen skulle ha en student, till handledare som gått handledarutbildning och läst på i studiehandledningen. Ibland har jag haft 3-4 handledare och bara fått "haka på", då har det känts ostrukturerat och jag har inte fått något direkt stöd. Ibland har handledaren planerat dagen tillsammans med mig och sedan kontinuerligt utvärderat. Så det har varit stor variation!”

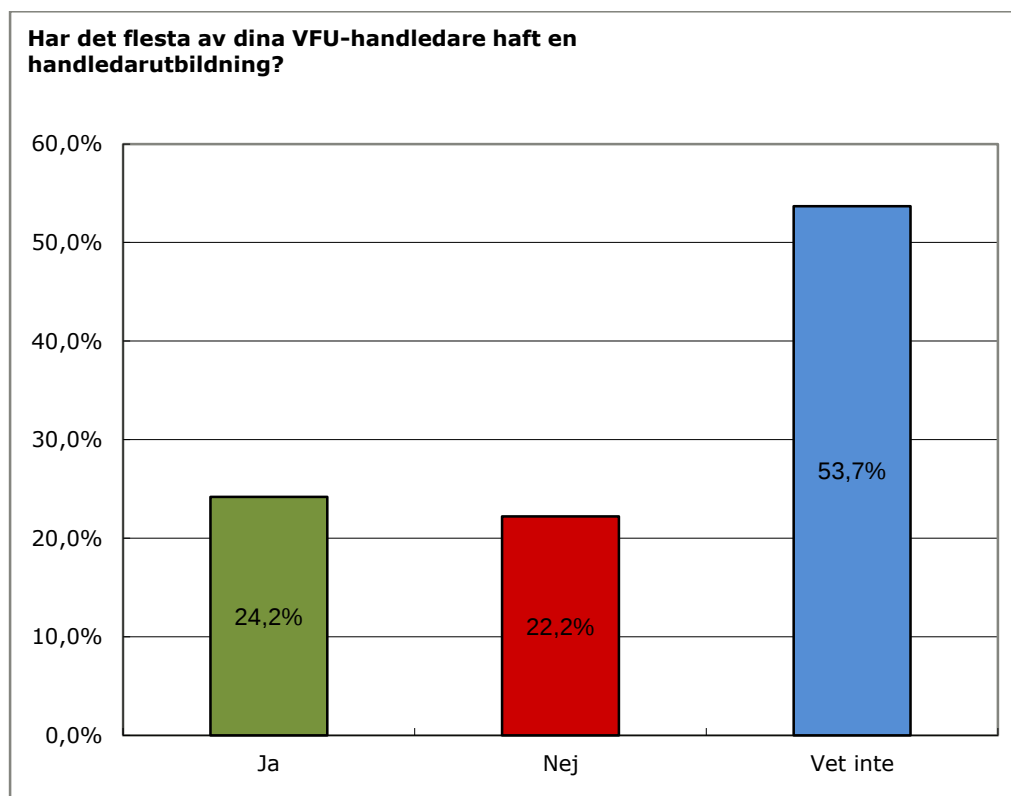
”Ibland är det rörigt, man märker av sjuksköterskebristen och stressen på avdelningarna. Handledarna gör sitt bästa, men det är oftast ingen optimal läromiljö. När handledaren är sjuk, så märker man att de andra tycker det är jobbigt att ta sig an någon annans student.”

”Jag har haft bra handledare som vill mycket ... pga. personalbrist har det varit svårt att få det bästa förutsättningarna som student. Det har märkts att handledarna är pressade.”

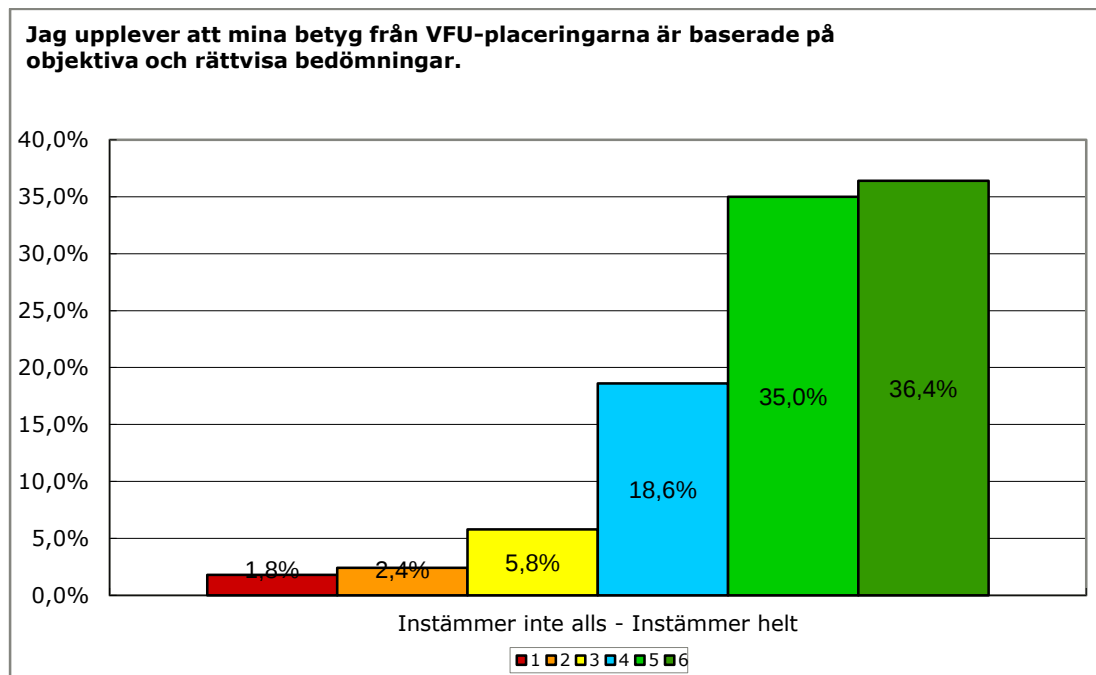
”Alla placeringar har varit toppen och handledarna mycket hjälpsamma! Ibland har jag gått med olika handledare men det gör inget då det passar mig som person men kan tänka att det kanske kan kännas otryggt ibland för andra.”

”Vid vissa VFU-placeringar har det varit bra handledning. Där det varit mindre handledning eller inget stöd alls har det enligt mig berott på att handledaren inte är intresserad eller för bekväm för att verkligen lägga ner tid och engagemang. Tidsbrist för sjuksköterskan är en faktor som förhindrar ett gott stöd.”

För studenterna är det i många fall oklart om handledaren gått en handledarutbildning:

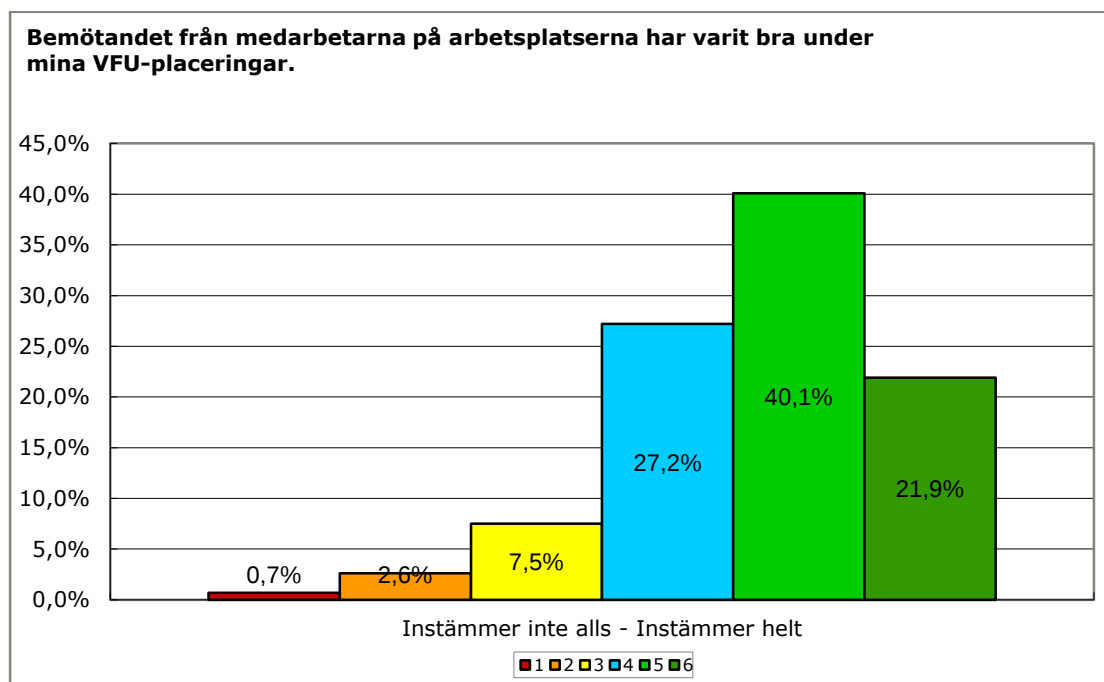
3.3 Rättvisa och objektiva bedömningar av VFU

Likt förra året, anser majoriteten av studenterna, 71 procent, att de fått en objektiv och rättvis bedömning av sina VFU-placeringar.

Det är samtidigt färre i år (4,2 procent) som är riktigt missnöjda med bedömningen jämfört med under 2016 (7,4 procent). En positiv utveckling!

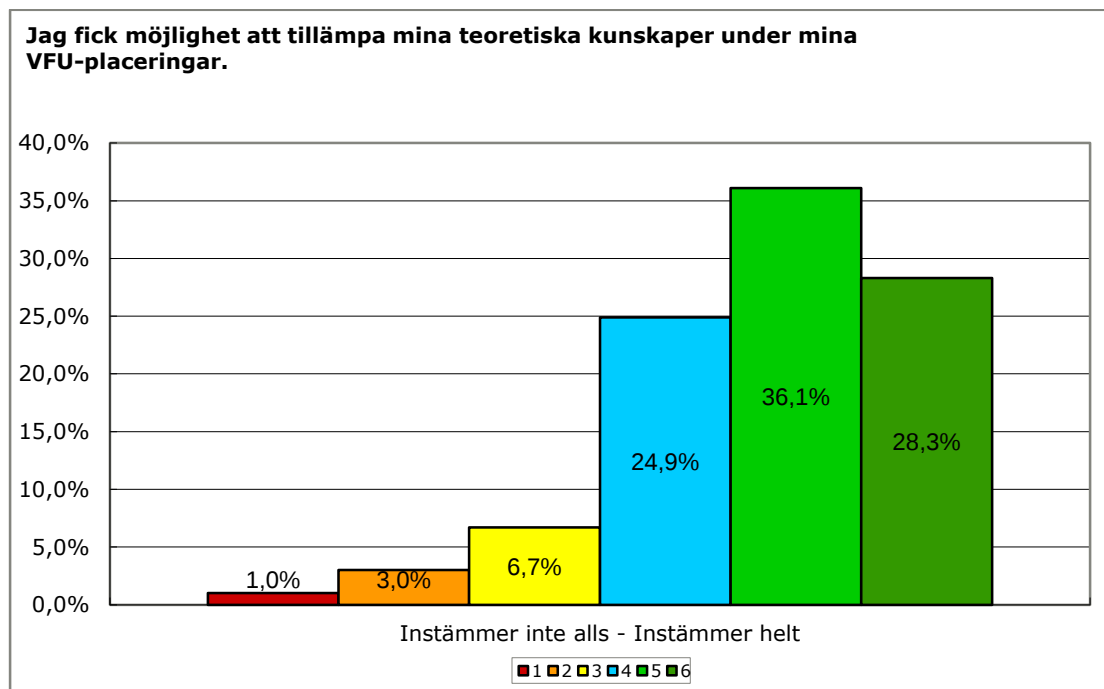
3.4 Bra bemötandet från medarbetarna på arbetsplatserna

En viktig förutsättning för en bra lärandeprocess är att studenterna blir bemötta som blivande kollegor, såväl av sjuksköterskor som andra professioner, samt kan känna sig som en del av vårdteamet under VFU-placeringen.

Över 60 procent av studenterna instämmer också i påståendet att bemötandet från medarbetare på arbetsplatserna har varit bra under VFU-placeringarna. Färre än 5 procent av studenterna instämmer inte alls i påståendet. Resultatet innebär en viss förbättring jämfört med förra årets studie. Män är generellt något mer nöjda med bemötandet än kvinnor.

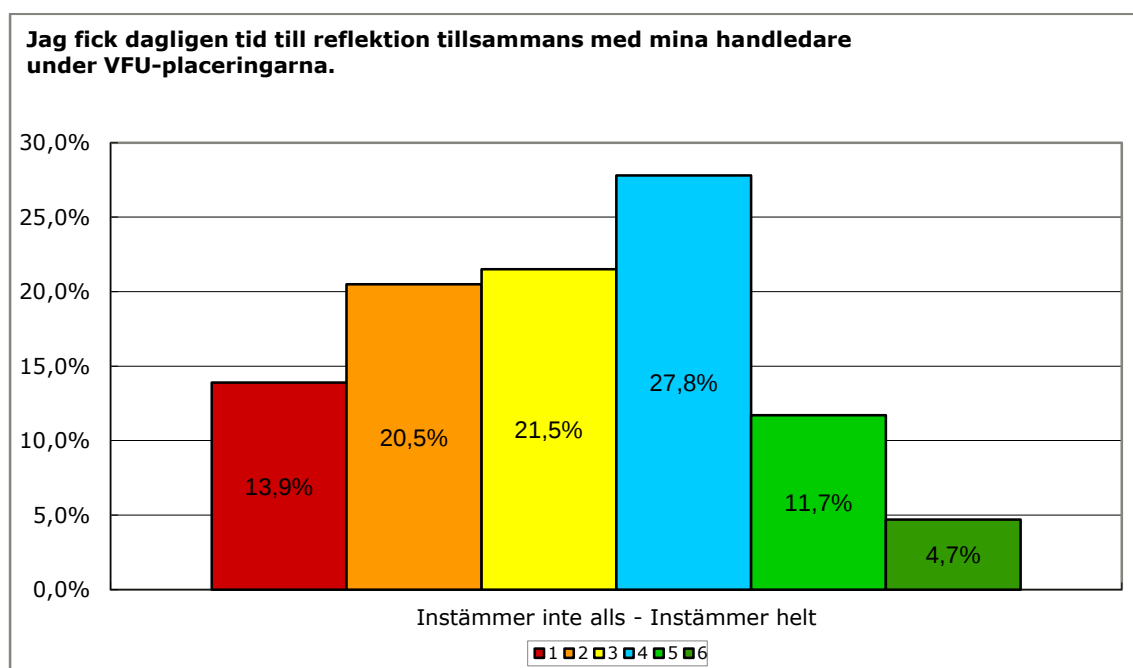
3.5 De flesta fick möjlighet att tillämpa sina teoretiska kunskaper

Den verksamhetsförlagda utbildningen ska bidra till att studenten får praktisk färdighetsträning samt får en möjlighet att tillämpa sina vunna teoretiska kunskaper inom sina huvudområden omvårdnadsvetenskap, biomedicinsk laboratorievetenskap eller radiografi.

Majoriteten av studenterna i undersökningen kan också anses vara nöjda med möjligheten de fick att tillämpa sina teoretiska kunskaper. Cirka var tredje student instämde dessutom helt till att de fick tillämpa de teoretiska kunskaperna. Det var färre än 5 procent som var direkt missnöjda. Kvinnor är generellt något mer nöjda med möjligheten att få tillämpa sina teoretiska kunskaper än män.

3.6 Större brister i möjligheten till daglig reflektion tillsammans med handledare

Vårdförbundet Student anser att reflektion och handledning är viktiga redskap för inläring. Under VFU kan studenten och handledaren reflektera tillsammans över yrkesrollen, dess handlingsmöjligheter och hur studenten som yrkesverksam kan och bör förhålla sig till villkoren i kliniska verksamheter. Det kan vara ett övervägande av vad som hänt i en situation, eller ett planerat möte för att lära, analysera och djupare förstå olika händelser.

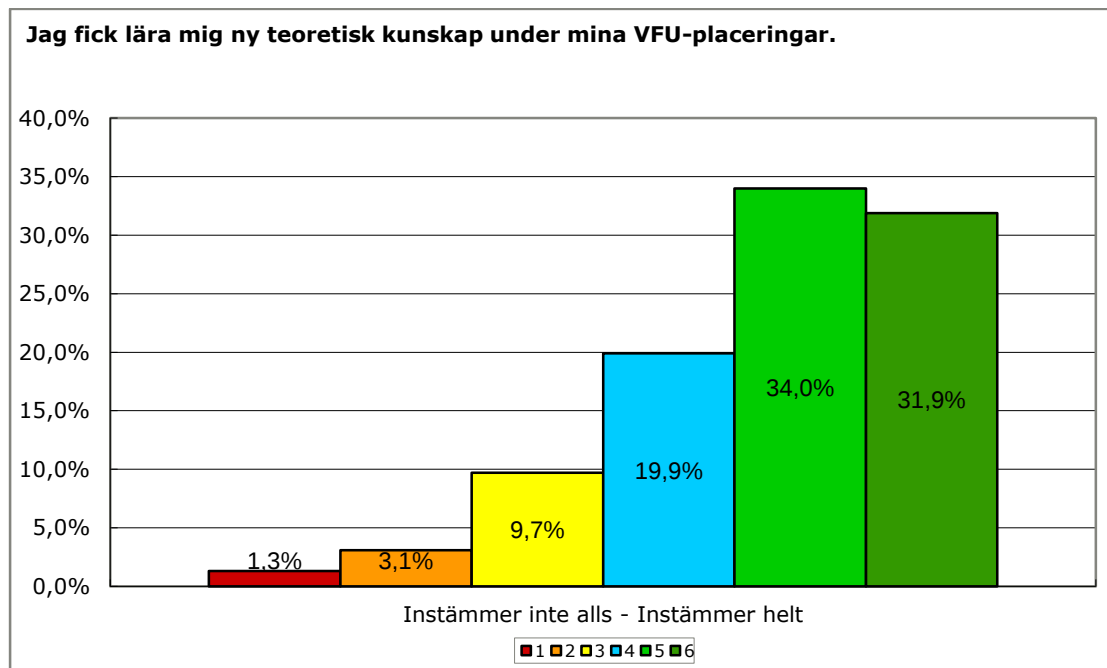
Det är därför oroväckande, men kanske inte förvånande sett till hur arbetsmiljön utvecklas inom vissa verksamheter, att allt färre tycker sig få tid till daglig reflektion med sin handledare. I jämförelse med förra året var det lika många (34 procent) som inte alls eller knappt upplevde att det fanns tid till daglig reflektion. Förra året var omkring en fjärdedel relativt nöjda (gröna fält). Den andelen har i år sjunkit till 16 procent. I studenternas kommentarer framgår också att möjligheten till reflektion med sina handledare varierade mycket mellan placeringarna:

”Beror på VFU placering. Under placering inom psykiatri och öppenvård var arbetsbelastningen mindre och tid för reflektion fanns. Inom sluten akutsjukvård fanns ofta inte tid och samma pre hospitalt.”

”Beror mycket på vem man har som handledare och om hen hade en handledarutbildning. Har upplevt att de handledare som haft en handledarutbildning tar sig mer tid och verkligen bryr sig om studenterna.”

”Det fanns inte alltid tid över till detta efter arbetspassens slut. Sedan berodde det på vilken sjuksköterska jag gick med och hur högt hon värderade tiden till en reflektion.”

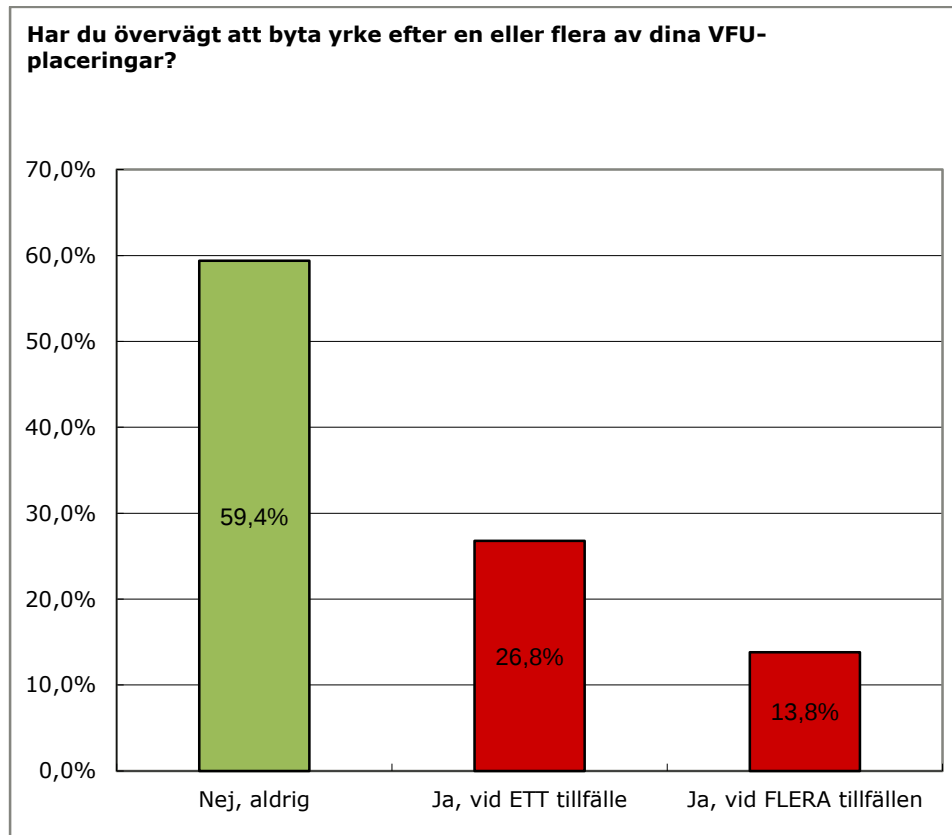
3.7 VFU bidrar till ny teoretisk kunskap

Vårdförbundet Student tycker att det är viktigt att VFU-perioden också bidrar till ny kunskap, samt att studenterna behöver få stöd med att se hur den praktiska kunskapen är kopplad till teoretiska grunder.

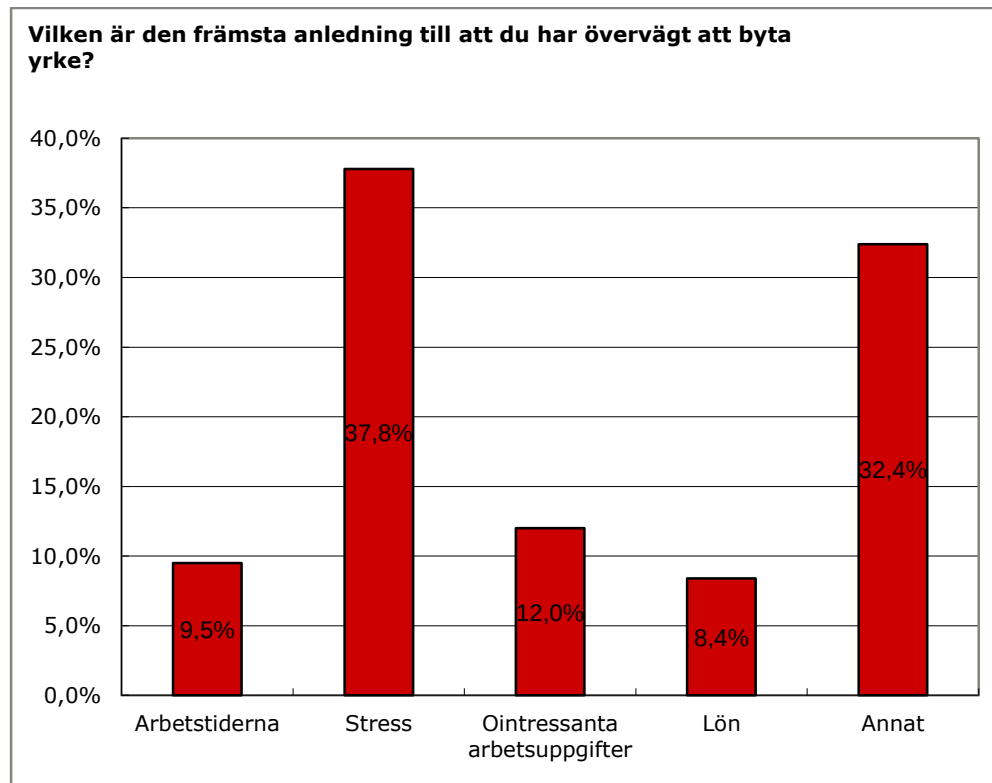
De allra flesta - 66 procent, anser att de fick lära sig ny teoretisk kunskap under sina VFU-placeringar, vilket är exakt samma resultat som 2016. I övrigt är resultatet också väldigt lika. Det är endast några få procent som inte håller med om att ny teoretisk kunskap förvärvades.

3.8 Fyra av tio studenter har övervägt att byta yrke

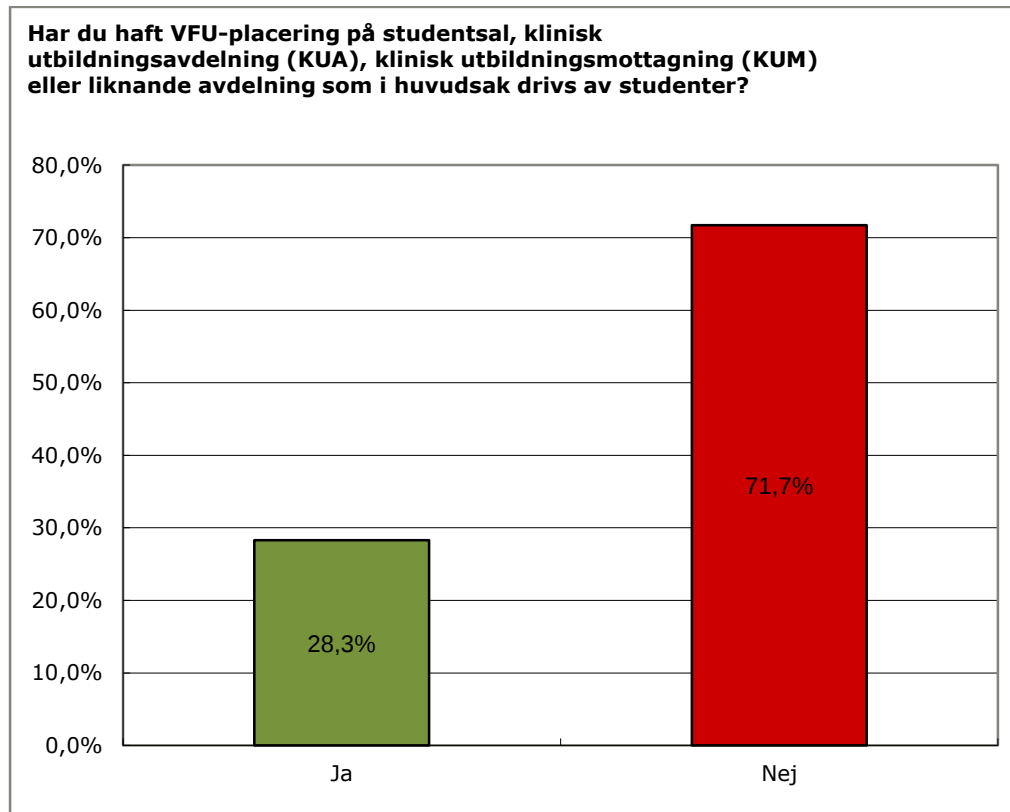

Fyra av tio studenter uppger i undersökningen att de under någon VFU-period funderat på om de valt rätt yrke. Drygt var tionde student har funderat på yrkesvalet vid flera tillfällen.

På frågan om varför? Är det vanligaste svaret att det beror på ”stressen” i jobbet (38 procent, se efterföljande graf). Av den tredjedel som valt alternativet ”annat” skriver flera att det berott på en kombination av alternativen. Övriga beskriver nästan uteslutande att det berott på dåligt bemötande från en eller flera kollegor eller att man hamnat mitt i konflikter på arbetsplatsen.

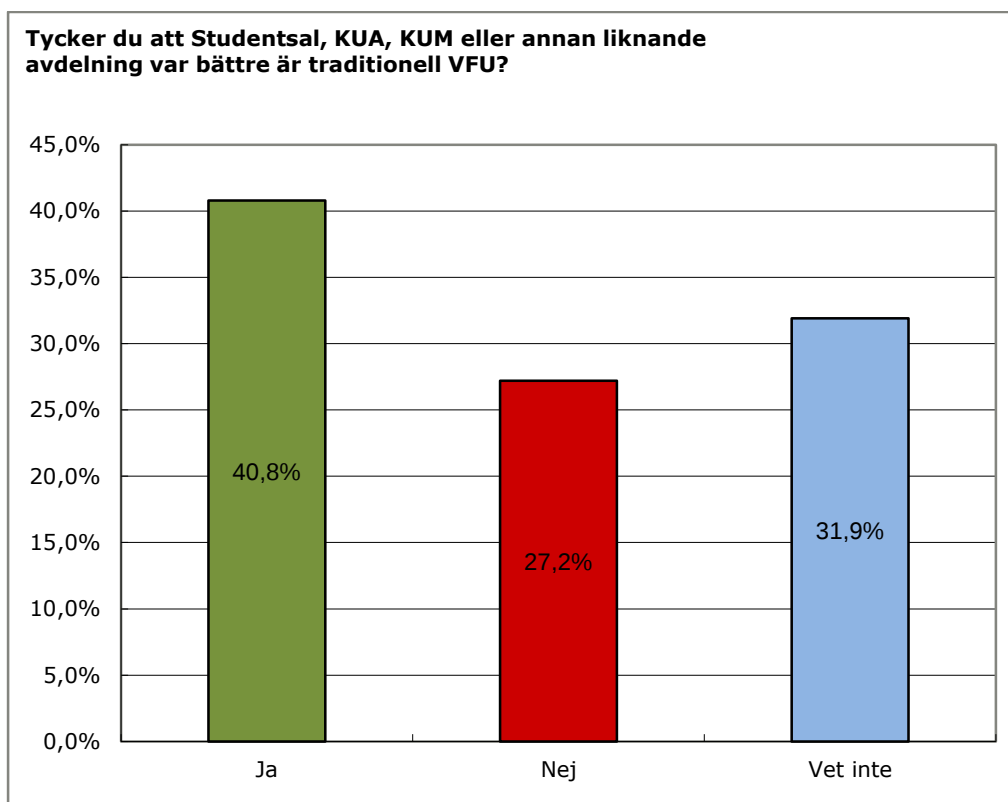

3.9 Avdelningar som i huvudsak drivs av studenter

Klinisk utbildnings avdelning (KUA) och klinisk utbildnings mottagning (KUM), är verksamheter som drivs av studenter. Där arbetar studenter från olika professioner i team. Teamet har det övergripande ansvaret för patientens vård med stöd av erfarna yrkesspecifika handledare. På KUA och KUM ges studenter ökade teoretiska kunskaper, kunskap om den egna yrkesrollen, om andra professioner och teamträning.

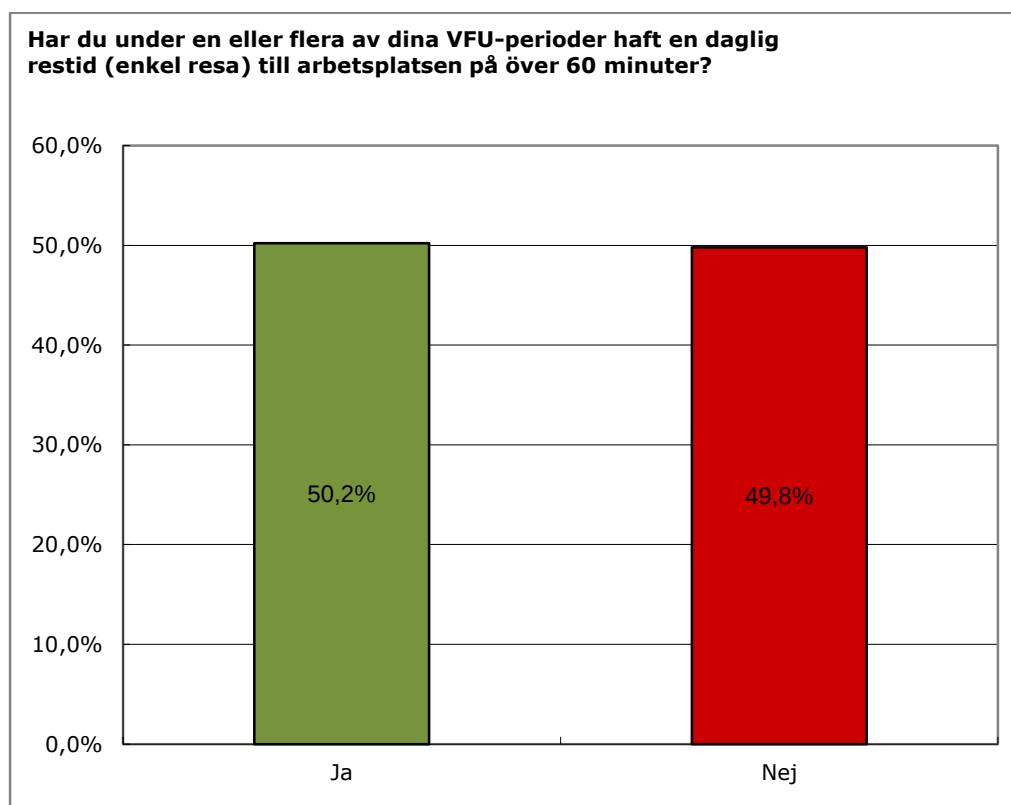
Det är ett par procentenheter fler studenter som i årets undersökning uppger att de som en del i sin VFU haft placering på studentsal, klinisk utbildningsavdelning (KUA), klinisk utbildningsmottagning (KUM) eller liknande avdelning som drivs av studenter.

Av de studenterna som haft placeringar på studentsal eller liknande avdelning är det färre i årets undersökning (41 procent) som säger att det var bättre än traditionell VFU (52 procent år 2016). Omkring var tredje student som varit på studentsal tycker inte att det var bättre och omkring lika många har svårt att göra en sådan bedömning.

3.10 Hälften av studenterna har under minst en VFU-placering haft en daglig pendlingstid på över två timmar

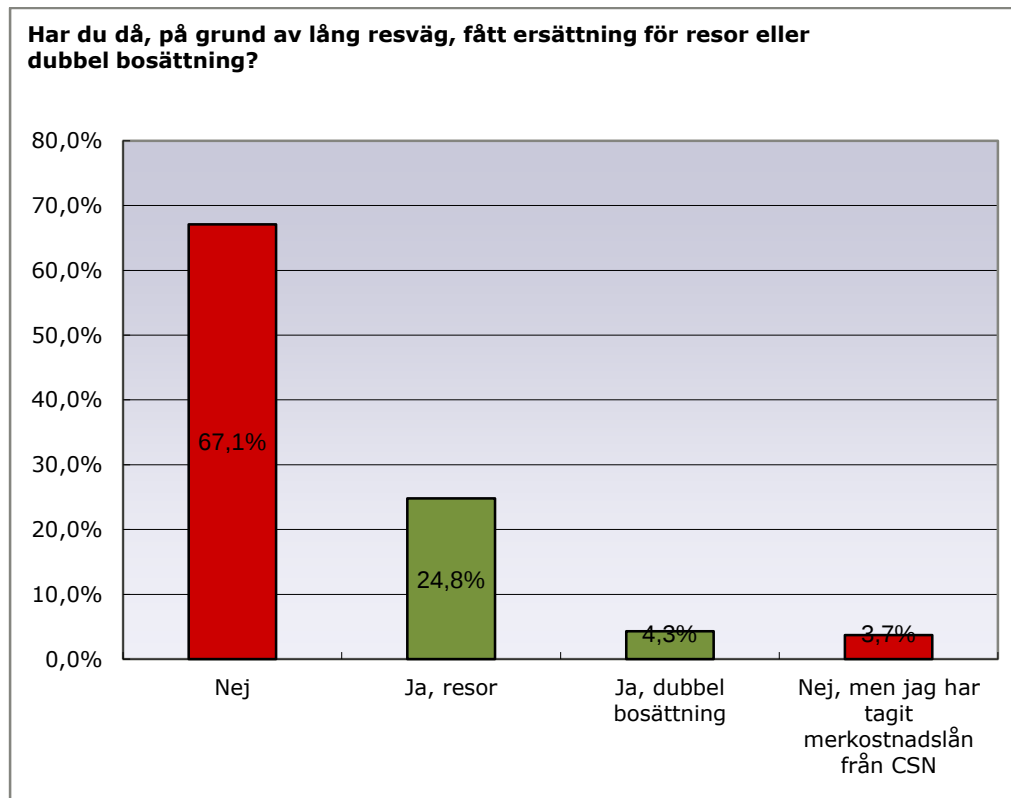
Nytt får i år är att Vårdförbundet Student vill veta mer om villkoren för den verksamhetsförlagda utbildningen, dels resor, dels typer av arbetspass.

Först kan vi konstatera att många studenter, åtminstone vid något tillfälle, haft en relativt lång restid till sin VFU. Hälften av alla som deltagit i studien uppger att de någon gång pendlat över två timmar per dag. Det här blir förstås extra ansträngande om det också kombineras med obekväma arbetstider. Det kan också påverka möjligheten och orken att kombinera sin VFU med samtidigt studieuppgifter från universitetet.

Långa resvägar – men ingen ersättning för extra kostnader

När det gäller långa resvägar, som också medför extra kostnader, uppgav hela 67 procent att de inte fick någon ersättning för att kunna ta sig till VFU-placeringen. Endast några få procent fick ersättning för dubbel bosättning och omkring samma antal hade sökt om merkostnadslån från CSN. Vårdförbundet Student tycker detta är oroväckande. Utgångspunkten är att svenska universitetsstudier i princip ska vara fria från kursavgifter. Att då behöva betala ur egen ficka, för en student ganska höga extra kostnader, om man ofrivilligt tilldelas en långväga VFU-plats är inte acceptabelt.

Av kommentarerna synes dessutom riktlinjerna för ersättning variera beroende på studieort eller utbildning, vilket inte heller är rimligt:

”... Nu i T6 kommer jag få pendla ca 13 mil enkelväg till min praktikplats, och det finns inget boende som skolan står för heller. I min efterforskning är enda alternativet till pendlingen ett boende på hotell för 700: -/natten.”

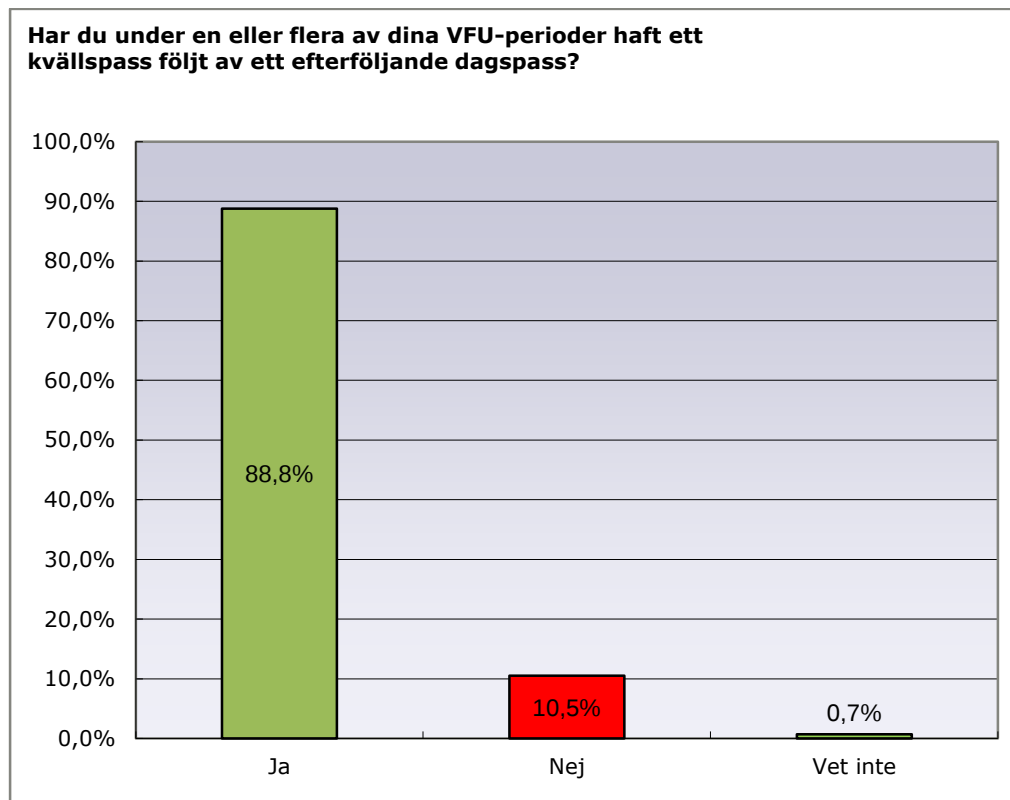
”Rusligt dålig ersättning dock, kostar massor av pengar när man som distansstudent ska göra VFU :(”

”Vi har fått busskort av skolan innan praktiken börjat som vi kunnat nyttja under placeringen, väldigt bra!”

”På [universitetet] får läkarna 100 % ersättning både vid VFU vid landsting och kommun, vi sjuksköterskestudenter får 30 % vid kommun. Så när jag hamnade 3 veckor på vischan, då jag pendlade 16 mil om dagen, fick jag bara 30 % av den bensinkostnaden. Var pank resten av månaden.”

”Jag fick pendla över tre timmar om dagen i sex veckor till andra sidan länet och spendera över 2000 kr på det billigaste resekortet. Jag fick ingen ersättning.”

3.11 Att kombinera dagspass och kvällspass

Att göra ett kvällspass och sedan följa upp med ett dagspass dagen därpå visar sig vara något de flesta studenter stött på under sin VFU. Att vi ställt frågan i årets undersökning beror på signaler om att det har upplevts som alltför ansträngande, särskilt om man under samma period också förväntas utföra studieuppgifter efter arbetstid. Kombinationen försvåras förstås också om man har långa restider.

De som haft kvälls + dagspass fick också möjlighet att i en öppen fråga kommentera hur de tycker att det fungerat? Innebar det till exempel att du fick tillräckligt med vila? Av de nästan 600 kommentarerna visar det sig att studenterna till övervägande del är negativa till att bedriva VFU med kvälls- följt av dagspass. Bara cirka 15 procent anser att det i stort fungerat bra.

”För mig så funkar det bra för jag har lätt för att somna. Det är ju så jag kommer att jobba i framtiden dessutom, så jag tycker att det är logiskt att man får prova på under praktiken”. VFU-student

De som är positiva lyfter i flera fall också fram att man får en bättre överblick och lättare kan följa patienterna. Ett representativt citat är exempelvis:

”Det blir ganska dåligt med sömn, men jag tycker ändå att det fungerar bra och att det bidrar till bättre koll på arbetsplatsen eftersom det blir bättre patientkontinuitet, vilket också är bra för patienterna.”

Bland de öppna svaren finns det också en grupp om cirka 15 procent som ser både för och nackdelar med kvälls + dagspass. De ser fördelar i tanken att man tar över där man slutat kvällen innan och att man då känner till alla patienter. Men är ändå tveksamma, eftersom man ofta inte hinner få tillräckligt med vila, utan blir trött, sliten och tappar rutiner:

”Konceptet med att rapportera till nattpersonalen och sedan ta över igen på morgonen är bra. Men, konceptet faller platt om man bor längre än tio minuter från sin arbetsplats. Sluta 22. Byta om och komma iväg 22.15. Transport från arbetet 15-X minuter. Hemma från 22.30-framåt. Laga mat eller ta hand om familjebestyr. Utan att duscha kan du nog komma i säng till 23.15, då har du inte bearbetat om du bär med dig nått hem som hämt under dagen. Somnar 00.00. om man har tur. Klockan ringer 05.15-framåt, beroende på vilken morgonrutin man har. Sömn 00.00-05.30. Idag ska jag fatta patientsäkra beslut.” VFU-student

Resterande (cirka 70 procent) ansåg att kvälls + dagspass inte fungerar särskilt bra. Huvudanledningen är att det ger för lite sömn mellan passen. Särskilt om man dessutom har en längre resväg till jobbet. Än värre, anser flera, är när man dessutom ska kombinera detta med studieuppgifter från universitetet.

”Nej, inte tillräckligt med vila. De VFU:er som haft ett regelbundet dagsschema har varit betydligt mer givande. Eftersom det är så mycket teoretiskt läsande vid sidan om så är man konstant trött under VFU-perioder. Då är man trippelarbetsande. Man skulle få ut mycket mer av VFU om man istället för studier vid sidan om fick ta eget ansvar och lära sig mer om det som är aktuellt och dyker upp på VFU. Kanske bättre med 100 % istället för 80 %” VFU-student

För några har upplevelsen bidragit till slutsatser om deras framtida arbetsliv:

”Självklart fick jag inte tillräckligt med vila. Men det är väl så mitt framtida schema kommer se ut?” VFU-student

”Nej, Jag somnade vid 01 och gick upp vid 05 för att åka hemifrån 05.45 för att hinna i tid. Det är en stor anledning till att jag inte kommer jobba på en vårdavdelning i framtiden.” VFU-student

4 Så här vill studenterna förbättra VFU

Vi har avslutningsvis undersökt vad studenterna tycker kan förbättras i den verksamhetsförlagda utbildningen. Vi fick cirka 400 svar. Nedan redovisar vi några citat som belyser fem återkommande områden.

4.1 Förbättra informationen mellan universitet, VFU och studenterna

”Att universitetet förbereder personalen/handledarna på VFU-platserna bättre genom att kontakta dem i förväg om att de kommer få studenter under x antal veckor ...

”Att universitet förbereder studenterna innan de går ut på sina VFU-placeringar genom att informera om de moment de behöver träna på eller det de kommer examineras på etc. och om VFU-uppgifterna som man måste genomföra under tiden man har VFU ...”

”Jag tycker VFU:n på skolan är bra. Förbättring behövs dock när vi placeras på andra orter: Vi behöver mer boendestöd/resestöd. Ibland får vi även placeringarna med för kort varsel (en vecka). Det försvårar planeringen.”

”Snabbare information ut till studenter om deras placeringar, bättre information på arbetsplatsen om att studenter kommer och vad som förväntas/INTE förväntas av dem, handledare väljs med omsorg (de behöver inte vara bra handledare bara för att de har gått handledarutbildning). Ett bra exempel - Medicinavdelning 1 i Enköping. Bästa praktikplatsen där studenter får den tid och det utrymme de behöver.”

4.2 Kontinuerlig utvärdering av VFU-platserna och att åtgärder vidtas när de inte håller tillräckligt hög kvalitet

”... Utvärdering av praktikplatser. Varit på flera ställen där personalen säger ”förstår inte ens varför vi tar emot studenter, det är inte lämpligt här”. På grund av lite patienter eller alldeles för stressigt. Mer studiebesök av lärare under praktiktiden. Det är inte så lätt som student att uttrycka till sin handledare att en tycker praktikplatsen är dålig.”

”Se till att de man valt som handledare på olika praktikplatser faktiskt arbetar pedagogiskt med studenterna så att lärandet ska bli jämnare och inte beroende på vilken praktikplats man får. Skolan bör också se över så att de kliniska lärarna bedömer studenterna på ett rättvist och jämnt sätt, det har

skiljt mycket på hur hård bedömningen har varit beroende på vem som hållit i det, vilket inte har känts okej.”

4.3 Alla handledare måste få rätt förutsättningar

”... Jag tycker också att praktikplatserna behöver avsätta mer arbetstid åt handledarna så att de hinner gå igenom och förklara för studenten samt ge feedback etc. Ibland är handledarna väldigt stressade och man känner att man är en bromskloss.”

”Om en avdelning inte kan hantera att ta emot en student och utbilda denna så ska man inte heller göra det. Många gånger har vi studenter hamnat på arbetsplatser där vi endast känt oss i vägen, man tycker även synd om sin handledare som måste handskas med sitt stressande jobb och utöver det ta hand om oss.”

”Se till att det finns handledare!!! Som gärna fått handledarutbildning och är insatt i läromålen. Handledarna bör även förstå att vi som studenter är där för att lära oss och inte borde ses som ordinarie personal. Det innebär både att vi inte ska räknas in i bemanningen ...”

4.4 Bättre ekonomiska villkor för studenterna

”Förbättra ersättningen för resor och minska de teoretiska uppgifterna så man kan fokusera på det praktiska.”

”Höj reseersättningen. Tycker inte vi studenter ska behöva betala för det om vi inte frivilligt sökt oss utanför länet.”

”Jag tycker inte att man ska tvinga sina studenter till att ha VFU på röda dagar då vi inte får betalt i lön för att jobba dessa dagar. För vissa kan just dessa dagar vara en viktig inkomst [om de har ett arbete] vid sidan av studierna ...”

4.5 Mer verksamhetsförlagd utbildning

”Mer VFU”

Även om det finns några undantag, så är det många studenter som uttrycker att de önskar sig mer VFU.

5 Metod

Undersökningen har genomförts genom en webbenkät. Enkäten var möjlig att besvara under februari-mars månad 2017. Flera påminnelser skickades också ut under perioden.

Definitioner

I rapporten benämns högskolor och universitet även som lärosäte.

Urval & svarsfrekvens

Webbenkäten har skickats till samtliga medlemmar i Vårdförbundet Student som går den sista terminen på utbildningarna till sjuksköterska, röntgensjuksköterska och biomedicinsk analytiker. Kravet har också varit att studenten har registrerat en e-postadress i Vårdförbundets medlemsregister.

Undersökningen är alltså inte en totalundersökning sett till samtliga studenter på de aktuella utbildningarna. Däremot utgör studien i princip en totalundersökning bland de sistaårs studerande som är medlemmar i Vårdförbundet Student. Nedan anges motsvarande siffror från förra årets undersökning inom parentes.

Undersökningen skickades till 2110 (1961) studerande runt om i Sverige. 726 (791) studenter valde att besvara enkäten, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 35,6 procent (40,3 procent). Inga frågor, förutom om lärosäte, var obligatoriska att besvara i formuläret för att komma vidare. Det innebär att antalet svar per fråga ibland kan understiga 726 personer.

Mottagare	Svarande	Svarsfrekvens
2110	726	35,6%

Flest studerande finns på sjuksköterskeutbildningen, vilket också återspeglas i svarsfördelningen.

Svar fördelat på utbildningar	Andel	Antal
Sjuksköterska	83,3%	605
Röntgensjuksköterska	5,2 %	38
Biomedicinsk analytiker	11,4%	83

Bortfall

En viktig del i enkätundersökningar är att analysera om de som svarat är representativa. Om bortfallsgruppen skiljer sig systematiskt från svarsgruppen kan resultaten från studien vara missvisande. En analys av representativitet kan göras genom jämförelse av egenskaper och se om dessa egenskaper fördelar sig lika hos de som svarat och i populationen som rapporten syftar att uttala sig om. I undersökningen är det studenter som är medlemmar i Vårdförbundet Student och som studerar till biomedicinsk analytiker, röntgensjuksköterska och sjuksköterska som är populationen. Det är viktigt att undersöka egenskaper som antas ha en koppling till vilka svar som ges på de frågor som ställs i enkäten. Exempelvis om fördelningen mellan svarsgruppen och den population vi vill uttala sig om, skiljer sig på något sätt.

Vi har analyserat skillnader i hur svarsgruppen fördelar sig på kön, åldersgrupp och lärosäte jämfört med snittet för populationen. Män utgör 14 procent av de

medlemmar i Vårdförbundet Student som är aktuella i undersökningen. I undersökningen utgör män en något lägre andel; 12 procent. Männens svar i undersökningen överensstämmer dock i de flesta fall med kvinnornas. Det finns några mindre avvikelser, vilka vi då också kommenterat i resultatet.

Vid en jämförelse av ålder mellan de som svarat på enkäten och övriga studenter som är medlemmar i Vårdförbundet Student finner vi att fördelningen är nästintill identisk, med en medelålder på 28 år.

När det gäller lärosäten är Umeå universitet mest underrepresenterat (-2,3 procentenheter), medan Uppsala universitet är något överrepresenterat (+2,1 procentenheter). I övrigt är skillnaden mellan andelen svarande och studerande vid lärosätet som andel av populationen i de flesta fall under 1 procentenhet.

Samtliga analyserade skillnader i egenskaper mellan de som svarat på enkäten och den totala populationen av studenter är dock sammantaget relativt små och bör därför inte ha någon större inverkan på resultatet. Sett till de parametrar vi kunna kontrollera, svarsfrekvensen och att svaren jämfört med föregående år inte uppvisat extrema variationer, bedömer vi därför att de studerande som deltagit i undersökningen är tillräckligt representativa. Studien kan därför också anses ge en bra bild av hur medlemmarna i Vårdförbundet Student generellt ser på sin VFU.

VFU-ranking

Rankingen av årets VFU-placeringar, baseras på frågan ”*Vilket sammanfattande betyg vill du ge dina VFU-placeringar*”. 719 (775) studenter svarade på rankingfrågan. Överlag fick VFU-placeringarna ett gott betyg, med ett medelvärde på 4,39 (4,58) på en skala från 1-6.

En skillnad i årets undersökning är att ”ranking-frågan” placerats som första VFU-fråga, direkt efter de båda bakgrundsfrågorna om utbildningsinriktning och studieort. Tidigare kom frågan som tionde fråga. VFU-rankingen är en totalranking där samtliga tre utbildningar; sjuksköterska, röntgensjuksköterska och biomedicinsk analytiker, räknas med om de bedrivs vid lärosätet.

Frågan: Hur troligt är det att du utifrån dina VFU-placeringar skulle rekommendera ditt universitet eller högskola till kommande studenter? Utgår ifrån en frågetyp som brukar benämnas Net Promoter Score³ (NPS). Skalan var tiogradig 1-10. I jämförelsen mellan lärosätena har vi dock beräknat och använt ett vanligt medelvärde.

Uppdraget

VFU-rankingen och tillhörande rapport har tagits fram på uppdrag av Vårdförbundet Student i samarbete med utredare Jonas Vallgård, Vårdstrategiska enheten och studenthandläggarna Sara Both och Angelica Kron, Kommunikation- och medlemsutvecklingsenheten.

³ Se exempelvis: https://en.wikipedia.org/wiki/Net_Promoter

**Medlemmarna i Vårdförbundet arbetar för en säker vård.
Vi är 110 000 sjuksköterskor, barnmorskor, biomedicinska analytiker
och röntgensjuksköterskor som utvecklar vården för dig som individ.
Från sjukdom och diagnos till hälsa och helhet**